

Απάντηση στα σχόλια του κυρίου Δημόπουλου στο βιβλίο
«Ψυχική Οικονομία και Δυναμική στις Οριακές καταστάσεις»

Ευχαριστώ τον κ. Δημόπουλο για την τόσο προσεκτική ανάγνωση του βιβλίου μου. Τα σχόλιά του με βοηθούν να δώσω απαντήσεις που ίσως είναι χρήσιμες σε όλους τους αναγνώστες του βιβλίου. Δυστυχώς ο χώρος της ιστοσελίδος που παρέχεται για τις απαντήσεις είναι εξαιρετικά περιορισμένος ώστε αναγκαστικά οι απαντήσεις θα είναι πολύ σύντομες.

1. Πράγματι το θέμα της διαπλοκής-αποσύνδεσης των ενορμήσεων είναι πολύπλοκο και χρειάζεται πολύπλευρη συζήτηση. Δεν θα έλεγα όμως ότι είναι χωρίς κλινικό αντίκρισμα. Ας σκεφθούμε τις εκφράσεις της καταστροφικότητας που συνοδεύουν κινήσεις αποεπενδύσεων των ψυχικών μορφωμάτων ή ακόμη εκείνες τις διεργασίες μετουσιώσεως οι οποίες λειτουργούν διχοτομημένες από ένα άλλο τμήμα της προσωπικότητας όπου δεσπόζουν κινήσεις μίσους ή αδιαπραγμάτευτων κενών κ.α.
2. Ως προς τις διαφορές από τις θέσεις του Ο. Kernberg: Κατ' αρχήν δεν νομίζω ότι στην αναλυτική σκέψη είναι απαραίτητες οι ψυχιατρικές κατατάξεις. Ίσως μάλιστα οι απόψεις που τοποθετούν π.χ. τους οριακούς μεταξύ νευρώσεων και ψυχώσεων να μας απομακρύνουν από την οπτική της ψυχικής οικονομίας και δυναμικής, όπως διαγράφεται εν σχέσει με την Μεταψυχολογία.
Συμφωνώ με τον Ο. Kernberg ότι η μη καλή διαφοροποίηση Εγώ – αντικειμένου χαρακτηρίζει πολλούς οριακούς· όμως η προβληματική των ορίων είναι μία έννοια πολύ ευρύτερη του συγκεκριμένου αυτού προβλήματος και το χαρακτηριστικό της παθολογίας των οριακών είναι η θέση Ιανού, δηλαδή ταυτόχρονη αναζήτηση της καταστροφής και της διατηρήσεως των ορίων. Το «και ναι και όχι» της δυναμικής των οριακών ισχύει και εδώ.
3. Στις ναρκισσικές οργανώσεις οι σχέσεις με το αντικείμενο εμπλέκονται αλλιώς από ότι στους οριακούς.
4. Για το ζήτημα της ερωτογενούς πρωκτικότητας παραπέμπω στο άρθρο μου στο I.J.P. (2002, 83, 3) και στο «Penser les Limites» Delachaux-Niestlé, 2002). Θεωρώ ότι πρόκειται για μία ιδιαίζουσα φαντασίωση με ιδιαίτερες επιπτώσεις στον ψυχισμό.
5. Το θέμα της επενδύσεως της ελπίδας δεν το συνδέω με φθορά του μαζοχισμού, ούτε με την ιδέα ενός φετίχ (Chr. David). Αντιθέτως τονίζω την πολύ ουσιαστική για τον ψυχισμό επένδυση ενός συναισθήματος που παίρνει θέση αντικειμένου, διατηρώντας έτσι μία εστία «θερμής» επενδύσεως στην ψυχική ζωή σε ώρες κινδύνου εγκαταστάσεως του παγώματος των αποεπενδύσεων.

Και πάλι ευχαριστώ τον κύριο Δημόπουλο για όσα έφερε στην ανάγνωση του κειμένου μου.

Άννα Ποταμιάνου